

SOSIAL DUMPING OG SVART ØKONOMI

Svart økonomi tapper felleskassen for store summer hvert år. Sosial dumping er en trussel mot et trygt arbeidsliv og rammer de svakeste på arbeidsmarkedet. NTL krever en sterkere satsing på bekjempelse av svart økonomi og sosial dumping og et mer forpliktende kontrollsamarbeid mellom departementsområdene. NTL mener raskere implementering av regelendringer, skjerpelse av revisjonsplikten og godkjenningsordninger med krav til ID-bevis er viktige tiltak for å unngå at svart økonomi og sosial dumping undergraver den norske samfunnsmodellen.

Økt og koordinert innsats mot svart økonomi og sosial dumping

De siste årene har offentlige etater prioritert arbeidet mot svart økonomi høyere, samtidig som stadige medieoppslag har bidratt til å skape økt oppmerksomhet. NTL er bekymret for at innsatsen på disse områdene likevel ikke er tilstrekkelig. En effektiv innsats for å avdekke og bekjempe svart økonomi og sosial dumping, krever at skattemyndighetene, politi- og påtalemyndighetene og tilsynsmyndighetene har de riktige verktøyene og gode metoder for samarbeid. Det er i tillegg behov for betydelig økte ressurser.

Avdekking av og riktig og effektiv sanksjonering av svart økonomi og sosial dumping krever et tettere og mer forpliktende kontrollsamarbeid mellom offentlige etater. Praktiseringen av taushetsplikt mellom ulike etater skaper store vansker for et effektivt arbeid. De ulike departementene må se på taushetspliktsreglene og vurdere hvordan de hindrer informasjonsflyt. Det kan være nødvendig å endre forvaltningsbestemmelsene, men i noen tilfeller kan det være tilstrekkelig å endre forståelse og praksis.

De ulike fagdepartementene må også samarbeide langt bedre, og det må stilles krav til underliggende etater om å utarbeide samarbeidsordninger som sikrer tett og hyppig kontakt på lavest mulig nivå. Skal dette lykkes må det gis tilstrekkelig ressurser til samarbeid og arbeid med kompliserte og tidkrevende saker, slik at det ikke nedprioriteres i det daglige arbeidet. Målstyringen har ført til at samarbeid nedprioriteres, fordi ressursene prioriteres der det er mulig å vise til høyest mulig måloppnåelse for egen etat. NTL krever at styringssystemene gjennomgås for å motvirke dette.

Raskere implementering av tiltak

Regelutvikling og iverksetting må prioriteres langt høyere enn i dag. Det tar for lang tid fra gode og effektive tiltak blir foreslått til de er gjennomført. Et eksempel er forslagene fra 2011 om nye og strengere krav for kassasystemer for å unngå manipulering av omsetning i restaurantbransjen og andre næringer. Dette ble innført i Sverige for mange år siden, og norske skattemyndigheter og politi har lenge ønsket seg dette. Fortsatt er imidlertid ikke reglene kommet på plass, noe som gir spillerom for kriminelle. Regelverket for ulike selskapsformer setter rammene for hvordan næringslivet utvikler seg. Det at NUF-selskap og aksjeselskap er fritatt for revisjonsplikt vanskeliggjør arbeidet mot svart økonomi. Det er viktig at politiske ønsker om forenklinger ikke gjør arbeidet til kontrolletatene langt vanskeligere.

Menneskehandel og tvangsarbeid er et økende problem i det norske samfunn. Det er viktig å verne om de svakeste i samfunnet. Det er nødvendig å styrke politi og påtalemyndigheter slik at alvorlige saker i større grad påtales og irtettes. Strafferammene knyttet til alvorlig kriminalitet i disse sakene må skjerpes.

Offentlig sektor må rydde opp internt

Offentlig sektor står for betydelige innkjøp av varer og tjenester. ILO-konvensjon nr. 94 om arbeidsklausuler i offentlige kontrakter og forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter pålegger offentlig sektor å innta bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår og å følge opp at underleverandørene oppfyller disse kontraktskravene. Til tross for dette avdekkes det sosial dumping ved oppfylging av offentlige kontrakter. På denne måten bidrar offentlige virksomheter til at bedrifter som dumper lønninger og driver helt eller delvis svart kan vinne anbud, mens seriøse bedrifter taper. Det er et paradoks at etater som driver forebyggende, informativt eller kontrollerende arbeid knyttet til sosial dumping og svart økonomi, selv kan bidra til sosial dumping.

Kjøper/selger-modeller er dyre og krevende i forhold til å sikre seg mot sosial dumping. Offentlig sektor bør derfor i størst mulig grad beholde driftsoppgavene i egen regi. Offentlige byggherrer bør innføre krav om at det ikke er flere enn to ledd av underleverandører i kontraktskjedene for å lette kontroll og forebygge sosial dumping og brudd på HMS-regelverket.

Den norske samfunnsmodellen med små forskjeller, gode offentlige tjenester til alle og nærhet til beslutningene er en suksesshistorie. Hvis omfanget av sosial dumping og svart økonomi får lov til å vokse, mener NTL at vår samfunnsmodell undergraves. Derfor er det viktig å bruke tilstrekkelig ressurser nå, slik at vi kan snu utviklingen.